

Mandat

1 Bakgrunn

Plan- og bygningsloven har i dag en rekke virkemidler som samlet sett skal bidra til forsvarlig byggkvalitet. Dette omfatter sentral godkjenning, erklæring av ansvarsrett i byggesak, uavhengig kontroll, tilsyn og muligheten til å ilegge sanksjoner.

Sentral godkjenning for ansvarsrett er en frivillig kvalifikasjonsordning¹ som ble innført i 1997. Ordningen retter seg mot foretak som forestår² søknadspliktige arbeider etter plan- og bygningsloven, som f.eks. oppføring av byggverk, anlegg av veg og vesentlige reparasjon/hovedombygging. Ordningen var opprinnelig ment som et hjelpemiddel for kommuner ved behandlingen av lokal godkjenning. Ordningen med lokal godkjenning ble imidlertid opphevet i 2016, som følge av en dom i EFTA-domstolen. Lokal godkjenning ble erstattet med erklæring av ansvarsrett.

Det er mulig å få sentral godkjenning for ansvarsrett og/eller erklære ansvarsrett innen følgende fem områder: ansvarlig søker, ansvarlig prosjekterende, ansvarlig utførende og uavhengig kontrollerende for prosjekterende eller utførende.

For å motvirke ulempene knyttet til opphevingen av lokal godkjenning, ble den frivillige sentrale godkjenningsordningen styrket i 2016, deriblant gjennom tydeligere krav til kvalifikasjoner og innføring av krav til seriøsitet. Dette omfatter krav til betaling av skatt og merverdiavgift, registrering i arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret, obligatoriske forsikringer og lønns- og arbeidsvilkår. Ved innføringen av seriøsitetskravene fikk den sentrale godkjenningsordningen også en rolle i Regjeringens kamp mot arbeidslivskriminalitet.

Et annet virkemiddel som har vært vurdert i denne sammenheng, er et seriøsitetsregister. Målgruppen for dette virkemiddelet er tiltak som er unntatt byggesaksbehandling, f.eks. oppussing, vedlikehold, oppføring av enkelte mindre tilbygg mm. Denne type arbeider omfattes av det såkalte ROT-markedet (ROT står for rehabilitering, oppussing og tilbygg). For slike tiltak stiller ikke plan- og bygningsloven krav til kvalifikasjoner. Det er tiltakshaver selv som er ansvarlig for at tiltaket gjennomføres i tråd med regelverket.

Det har den senere tid vært rettet til dels sterk kritikk både mot ordningen med sentral godkjenning for ansvarsrett og innrettingen av det planlagte seriøsitetsregisteret.

---

¹ For å kunne få sentral godkjenning (1997-2016) ble det stilt krav om at foretaket var registrert i foretaks- eller enhetsregisteret (el tilsv register i utlandet), hadde kvalitetssikringssystem og at den faglige ledelsen oppfylte krav til relevant utdanning og praksis. Det ble ikke stilt krav til den enkelte fagarbeider, se Ot.prp.nr. 44 (1995-1996).

² Begrepet "forestå" betyr å ta ansvar for at resultatet blir riktig.

Reglene om ansvar og kontroll i byggesaker har siden innføringen i 1997 vært gjenstand for hyppige revisjoner, og det er behov for å få vurdert om virkemidlene i tilstrekkelig grad bidrar til målsettingen om forsvarlig byggkvalitet, eller om det behov for å få på plass alternativer. Det er avgjørende at næringen, markedet og myndighetene har tillit til de ordninger som gjelder. Det er samtidig en forutsetning å sørge for likebehandling av norske og utenlandske foretak.

2 Utredningen

2.1 Formål

Et viktig formål med utvalgets arbeid er å gi norske myndigheter innspill og et godt grunnlag for å vurdere hvilke virkemidler som bidrar til å ivareta målsettingen om forsvarlig byggkvalitet.

Ekspertutvalget skal vurdere om dagens ansvars- og rollefordeling er hensiktsmessig:

- i. Hva bør være myndighetsoppgaver?
- ii. Hva bør aktørene i bygg- og anleggsnæringen selv ha ansvar for?
- iii. Hva er nødvendig å regulere i lov og forskrift?
- iv. Hva kan oppnås bedre gjennom andre virkemidler?

Regjeringen ønsker virkemidler som

- sikrer at tiltak gjennomføres i samsvar med kvalitetskravene i plan- og bygningslovgivningen
- gjør det enkelt å plassere ansvar og pålegge retting når det oppdages brudd på regelverket
- bidrar til kvalifiserte aktører
- bidrar til seriøse aktører

2.2 Referansegruppe

Til støtte for ekspertutvalgets arbeid, etablerer departementet en referansegruppe sammensatt av partene i bygg- og anleggsnæringen. Referansegruppen skal gi innspill til ekspertutvalget i deres arbeid.

Det forutsettes tett dialog mellom ekspertutvalget og referansegruppen. Det overlates til ekspertutvalget selv å vurdere hvordan referansegruppen skal benyttes, og videre oppfølging av referansegruppens synspunkter.

2.3 Nærmere om innholdet i utredningen

Ekspertutvalget skal:

- Vurdere om dagens system med Sentral godkjenning for ansvarsrett, erklæring om ansvarsrett i byggesak, uavhengig kontroll og det foreslåtte Seriøsitetsregisteret for det såkalte ROT-markedet bidrar til å oppfylle målsettingen om:

- forsvarlig byggkvalitet
  - tydelig plassering av ansvar
  - kvalifiserte aktører
  - seriøse aktører
- Vurdere rollefordelingen mellom bygningsmyndighetene og andre myndigheter, som f.eks. skattemyndighetene og Arbeidstilsynet, når det gjelder innsatsen mot arbeidslivskriminalitet.
  - Vurdere om ordningen med Sentral godkjenning og et arbeid med et Seriøsitetsregister bør videreføres, eventuelt justeres/forbedres, eller om andre alternativer er bedre egnet til å oppfylle ønsket målsetning. Ved videreføring av Sentral godkjenning skal ekspertutvalget vurdere om ordningen skal videreføres som en forståelsesordning eller innrettes som en utførelsesordning samt om det kan og bør stilles krav til formell fagkompetanse i det utførende ledd. Ved vurdering av alternative ordninger eller virkemidler i plan- og bygningsloven, skal ekspertutvalget innhente kunnskap om og erfaringer fra andre land, særlig Norden.

2.4 Forslag til tiltak

Ekspertutvalget skal på grunnlag av sine utredninger, anbefale virkemidler og fremme forslag til eventuelle lovbestemmelser eller andre tiltak.

Det er viktig at virkemidlene er i tråd med Norges forpliktelser etter EØS-avtalen.

Ekspertutvalget skal synliggjøre hvilket handlingsrom norske myndigheter har etter EØS-avtalens regler om etablering og tjenesteyting.

Ekspertutvalget skal legge til grunn oppgavedelingen som gjelder mellom departementer, og som fremgår av tilhørende sektorlovgivning.

Ekspertutvalgets forslag skal legge vesentlig vekt på effektive og forutsigbare virkemidler og prosesser med fokus på digitalisering, automatisering og selvbetjening. Forslag til tiltak skal ikke medføre unødig byråkrati, økte byggekostnader eller andre merbelastninger for næringsliv og innbyggere.

Ekspertutvalget skal tilpasse sitt arbeid til Regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet.

Ekspertutvalget kan peke på problemstillinger som ligger innenfor andre myndigheter eller regelverk enn plan- og bygningsloven.

2.5 Virkninger av tiltakene

Ekspertutvalget skal gi en vurdering av økonomiske og administrative konsekvenser av sine forslag.

3 Arbeidsform

Ekspertutvalget skal ha en åpen arbeidsform og invitere til dialog med bygg- og anleggsnæringen og kommunene, samt andre berørte myndigheter og aktører.

Departementet kan på eget initiativ eller etter forslag fra ekspertutvalget konkretisere, utdype og foreta endringer/justeringer av mandatet.

Det forutsettes at ekspertutvalget gjør bruk av tilgjengelig statistikk, tidligere rapporter, utredninger, evalueringer, forskning og annet eksisterende kunnskapsgrunnlag som er relevant for arbeidet.

Ekspertutvalget vurderer behovet for å sette ut oppdrag for å framskaffe nødvendig kunnskap for å svare på oppgaven.

4 Tidsramme

Ekspertutvalget skal ha en funksjonstid på ett år, og skal levere sin rapport til Kommunal- og moderniseringsdepartementet 1. juli 2019.

Utvalgsleder skal i samråd med departementet avtale milepæler hvor ekspertutvalget møter departementet, slik at departementet får informasjon om status og de vurderinger ekspertutvalget har gjort så langt.